

SON § 127 Remissvar. SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga

Ärendenummer: SON 2024/284

Paragraf föregående instans: SON/AU § 86

Socialnämndens beslut

- Socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande gällande En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga- SOU 2024:30 och sänder det som sitt remissvar till Socialdepartementet.
- Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Sammanfattning

Region Gotland har erbjudits möjlighet att yttra sig över remiss SOU 2024:230; en statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. Kvalitet- och utvecklingsavdelningen och Regionstyrelseförvaltningen (RSF) har gemensamt yttrat sig över remissen. Den samlade bedömningen är att förslaget saknar evidens och effektstudier samt att förslaget innebär en stor påverkan på socialnämndens verksamhet. Förslaget inskränker det kommunala självstyret, har stor påverkan på nämndens budget samt resurser i form av personal och arbetstid. Vidare görs bedömningen att förslaget kan påverka såväl enskilda som allmänhetens förtroende för nämndens verksamhet samt stigmatisera de barn som är föremål för åtgärderna.

Bedömning

Den samlade bedömningen är att förslaget saknar evidens och effektstudier samt att förslaget innebär en stor påverkan på socialnämndens verksamhet. Förslaget inskränker det kommunala självstyret då annan myndighet kan fatta beslut om exempelvis placeringar utanför det egna hemmet som nämnden är skyldiga att verkställa. Detta medför konsekvenser i form av en stor påverkan på nämndens budget i form av merkostnader för socialtjänsten samt svårigheter att planera och följa budgeten. Förslaget medför även andra konsekvenser då ytterligare arbetsuppgifter som är resurskrävande och har korta tidsfrister åläggs socialtjänsten.

Vidare görs bedömningen att förslaget kan påverka såväl enskilda som allmänhetens förtroende för nämndens verksamhet samt kan på sikt påverka möjligheten att rekrytera socialsekreterare då de får mer arbetsuppgifter som påminner om exempelvis Kriminalvårdens uppdrag.

De barn som är föremål för åtgärderna kan stigmatiseras då barn som inte är misstänkta för eller lagförda för brott kan aktualiseras utifrån oro för att de ska utveckla allvarlig kriminalitet.

Socialnämnden förslås godkänna föreslaget yttrande gällande En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga- SOU 2024:230.

Ärendets behandling under mötet

Marica Gardell föredrar ärendet och Öystein Berge, kvalitetschef och Eva Lindvall, utvecklingsledare, deltar vid frågor om remissen.

Yrkande

Ordförande Håkan Ericsson yrkar bifall till förvaltningens förslag på yttrande som remissvar till Socialdepartementet.

Andreas Vall (M) presenterar på sammanträdet ett annat förslag till yttrande och yrkar att socialnämnden beslutar att anta följande förslag på yttrande som nämndens remissvar till Socialdepartementet:

Yttrande över remiss En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga - SOU 2024:30

Sammanfattning

Region Gotland har av Socialdepartementet blivit utsedd som remissinstans avseende remiss en statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder, SOU 2024:30.

Region Gotland ställer sig positiv till att förändringar sker gällande brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. Vi ser det som ett mycket allvarligt samhällsproblem att barn rekryteras av kriminella gäng och därefter begår fruktansvärda brott. Allt samhället kan göra för att bryta detta mönster behöver beaktas. Den nya situationen vårt samhälle befinner sig i kommer kräva en tydlig form av samordning mellan till exempel rättsväsende, skola och socialförvaltning. En tydlig politisk målsättning på Gotland är att säkerställa att inget gäng kan etablera sig här eller rekrytera ungdomar härifrån. Och även om vi har vissa farhågor med utredningens förslag, beskrivna nedan, stödjer Region Gotland i huvudsak ansatsen i utredningsförslaget då detta även bidrar till att nå vårt eget mål.

Yttrande

Påverkan på socialtjänsten

Förslaget som utredningen framför innebär att socialtjänsten får ytterligare arbetsuppgifter, som i sitt utformande kan komma att vara svåra att planera och kontrollera, då annan myndighet begär bistånd i form av information, yttrande och genomförande av beslutade insatser. Detta kan innebära att den egna verksamhetens planering påverkas negativt.

Region Gotland känner oro för att förslaget riskerar att medföra undanträngningseffekter för övriga grupper inom socialtjänstens arbetsområden, då ärenden kopplat till förslaget kommer att få en hög prioritet och har snäva tidsramar som fastställts av annan myndighet. Förslaget kan även innebära att både allmänhetens och klienters förtroende och tillit till socialtjänsten riskerar påverkas negativt, då socialtjänsten kan komma att blandas ihop med myndigheter inom rättsväsendet eller att insatser inom socialtjänsten uppfattas som sekundära i förhållande till beslut och handlingsplaner från MUK.

En farhåga är även att förslaget kan medföra att socialtjänsten kommer att få minskade möjligheter att utföra de förebyggande insatser som de även är ålagda att göra, då ärenden som innefattar myndighetsutövning prioriterar sig själva, både gällande tid och ekonomiska resurser.

Barnets bästa

Förslagets intention att insatser ska utformas så att vilka insatser barn erbjuds inte är avhängigt geografiska regioner eller storlek på kommuner är god. Farhågan är dock att det i realiteten ändå kan bli olika kriterier i olika delar av landet beroende på exempelvis hur god kännedom som finns om enskilda barn, i vilka miljöer de befinner sig och hur resurser fördelas.

I den danska modellen har de valt att endast inkludera barn som är misstänkta eller lagförda för brott, som således redan är i en del av rättskedjan, medan förslaget har valt att innefatta alla barn under 18 år som kan riskera att hamna i kriminalitet. Farhågan är att detta kan leda till en stigmatisering av barn som inte redan är etablerade inom en kriminell miljö. Det saknas även bedömningar i utredningen av vilka eventuella konsekvenser det kan medföra för barn som är under 15 år och därmed inte straffmyndiga att de omfattas av MUK och de handlingsplaner som kan upprättas.

Då barn inte behöver vara aktuella inom rättsväsendet för att bli aktuell för MUK finns det även risk för rättsosäkerhet kring vilka barn som hänvisas till MUK. Därtill upprättas handlingsplaner i MUK inom vilken verkställighet barnet är skyldig att delta även om de inte är misstänkta för eller dömda för brott, vilket riskerar att leda till en rättsförlust för barnet. Ytterligare farhåga finns gällande kompetensen för de som sitter i MUK:s nämnd, då det i förslaget inte finns krav på expertis, som till exempel psykolog, för att bedöma barnets behov, utan det räcker med god kunskap av och erfarenhet kring målgruppen. Barn har rätt till att få information i frågor som rör dem och informationen ska vara anpassad utifrån ålder och mognad. Att barn kan vara aktuella för insatser både från socialnämnden och genom upprättad handlingsplan från MUK kan

innebära en otydlighet för barnet och dess vårdnadshavare hur dessa processer genomförs och vilken inverkan de har på barnet.

Samtycke

Vissa insatser som kan ingå i handlingsplanen från MUK bygger dels på samtycke från barnet och dennes vårdnadshavare, och dels att annan verksamhet kan verkställa insatsen. Som exempel anges att MUK kan besluta att barnet har behov av psykiatrisk utredning utan att samtycke till detta har inhämtats, medan insatserna inte kan genomföras, då dessa kräver ett samtycke och en samverkan med annan verksamhet. Gällande socialnämndens verksamhet och ansvarsområden kan MUK enligt förslaget däremot fatta beslut som är ingripande för det enskilda barnet och tvingande för socialnämnden, exempelvis placering utanför det egna hemmet eller en anmodan till socialnämnden att överväga vård enligt LVU.

Parallella processer

Förslaget kan innebära att det sker parallella processer då socialtjänst, MUK och andra aktörer jobbar med samma eller likande uppgifter kring det enskilda barnet, vilket riskerar att bidra till ett ineffektivt resursutnyttjande och ökade kostnader för samhället. Det finns även en otydlighet i utredningen kring hur de olika aktörerna ska förhålla sig till varandra, vilket bedöms behöva utredas ytterligare.

Finansiering

Av utredningen framgår att införandet av ungdomskriminalitetsnämnder delvis ska finansieras genom statsbidrag. Införandet och upprättandet av den myndigheten ska enligt förslag få statsbidrag medan det i utredningen saknas redogörelse för avsatta medel för verkställigheten av beslutade insatser. Fördelningen av bidrag bygger även på uppskattningar av hur många ungdomar som kan komma att vara föremål för MUK, vilket även innebär en osäkerhetsfaktor i hur många barn som det i realiteten handlar om och vad det kommer att kräva för ekonomiska resurser. Mindre kommuner kan behöva avsätta förhållandevis stora resurser för att kunna verkställa de nya uppgifterna, även om det finns uppskattningar som gör gällande att det är ett fåtal individer som kommer att omfattas.

Pågående utredningar

Socialtjänsten genomgår för närvarande stora förändringar och ytterligare förändringar bereds genom remisser. Av aktuell utredning framgår inte till exempel hur förändringar i socialtjänstlagen (SoL) som beräknas träda i kraft 2025 beaktats eller andra förslag som handlar om att förebygga

och motverka kriminalitet hos barn och unga. Avsaknaden av detta innebär att det inte finns beskrivet vilka konsekvenser detta kan medföra eller inom vilka områden som förslag är eniga eller står i strid med varandra.

Sekretess

Av utredningen framgår att sekretessfrågan behöver utredas vidare och att de i remissen inte tagit ställning ytterligare i denna fråga. Region Gotland delar denna bedömning och vill understryka att nuvarande lagstiftning inte möjliggör för socialtjänsten att dela information, som omfattas av sekretess, om enskildas förhållanden med andra myndigheter. Denna fråga behöver utredas ytterligare och klargöras.

Socialnämnden

Johan Malmros (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag på yttrande.

Ordförande ställer sitt eget och Andreas Valls yrkande mot varandra och finner att socialnämnden bifaller ordförandes yrkande.

Reservation

Moderatgruppen reserverar sig mot beslutet till förmån för Andreas Valls (M) yrkande.

Yrkande

Ordförande yrkar att paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ordförande finner bifall till yrkandet.

Beslutsunderlag

Yttrande - SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga daterad 2024-08-21

Tjänsteskrivelse Socialförvaltningen daterad 2024-08-21

Remiss. Socialdepartementet inkom 2024-05-23

Skickas till

Socialdepartementet

Öystein Berge, Kvalitetschef, Kvalitet- och utvecklingsavdelningen

Eva Lindvall, utvecklingsledare Kvalitet- och utvecklingsavdelningen

Stefaan de Maecker, enhetschef social välfärd, Regionstyrelseförvaltningen

Anna Svärd, brottsförebyggande strateg, enheten för social välfärd